

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

19511

19512

19513

19514

19515

19516

19517

891 99

\$-34

M. SETIAN
ETERIE ET ATELIER DE RELIURE
ONSTANTINOPLE
hakmakdjilar Yokouch

ԳԱՐԻԵԼ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ

ՏԵՏՐ Բ.

ԳԱՐՆԱՆ ՇՈՂԵՐ

ԱՇՆԱՆ ՑՕՂԵՐ

Երգը սիրոյ մունեակն է

ՏՊԱՐԱՆ (ՀԱՅ . ԳՐԱԾ . ԸՆԿ .) Յ . ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

— 1893 —

ՆԵՐՇԱՊՈՒՀԵԱՆ ԵՐԿՅԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՈՐԹԻԿ, ՅԵՐԵԿԵՍՅ ԵՒ ԿԻՐԱԿՕՐԵՍՅ

ՄԱՔՐԻ ԳԵՕՅ, ՍԱԳԸՁ ԱՂԱՃ

ՈՒՔԵՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆԸ ՊԻՏԻ ՍԿՍԻ 1894 ԱՊՐԻԼ 13 ԻՆ

ՍԱԶՔՈՒՆԳ. — Նախ առողջութիւն եւ ապա աշխատութիւն, տալ՝ պահանջելու համար:

ՆՊԱՏԱԿ. — Թէ ուսեալ եւ թէ դարձի մարդ հասցնել:

Ա. շրջան. — Առեւտուրի եւ արուեստի վերարեւել զօրծնական ուսումն նախակրթական դիտութեանց եւ արուեստից, մինչեւ եօթը տարի:

Բ. շրջան. — Ուսումն երկրորդական դիտութեանց եւ արուեստից մինչեւ երեք տարի: Արուեստագիտական խաղ ու պար: Բ. շրջանը պիտի սկսի այս տարի 1894 ապրիլ 13ին:

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. — Սովորական: Նոյնպէս նաեւ Տընտեսագիտութիւն պարզ եւ դասական: Յօրինեալ Գ. ներշնչուհի:

ԱՐՈՒԵՍ. — Լուսանկար, Ատաղձագործութիւն, Թիթեղագործութիւն, Սեղագործութիւն (տաղով աթուի նատարան, փսիաթ գործել եւն.) կազմարարութիւն, Տերութաձ, եւ վանդակ, Մազուէլ, Փչոց, Երամակ (նալըն), Հողմահար շինել:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍ. — Երաժշտութիւն ձայնական եւ գործիական (արաֆրանկա ամեն նուազի), Գծագրութիւն, զուգանկար եւ չափական (քաղեմքետրի) Ձեռագործ եւ Ձեւագիտութիւն աղջկանց ամեն տեսակ:

ԼԵԶՈՒ. — Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն. հասարակ երկու սեռի:

ՀՍԿՈՂ. — Հայր մը եւ Մայր մը, (Այր եւ Կին ներշնչուհեան):

ԳԱՐԻԵԼ, ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ

ՏԵՏՐ Բ.

ԳԱՐՆԱՆ ՇՈՂԵՐ

ԱՇՆԱՆ ՅՕՂԵՐ

Երգը սիրոյ մունետիկն է

Կ. ՊԵԼԷ

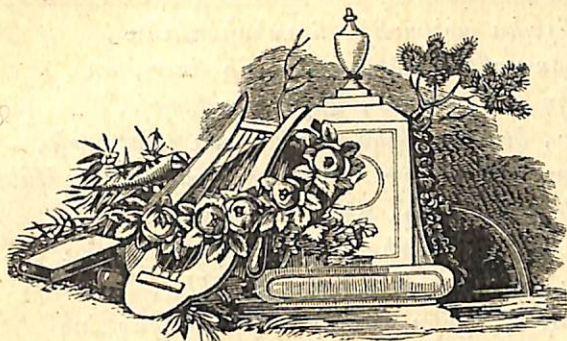
ՏՊԱՐԱՆ (ՀՍԹ. ԳՐԱՇ. ԸՆԿ.) Թ. ԱՍՍՏՈՒՐԵԱՆ

— 1893 —

4594

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولمشدر

ԱՅՍՏՈՂԵՐ ԳՐՈՒԵՑԱՆ

ՅԱԻԵՐԺԱԿԱՆ ՅԻՇՍՏԱԿԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԵԻԳԻՆԷ ԱՂԶԿԱՆՍ

Որ ծնւաւ 1836 ապրեղոս ամսոյն 25 ին
Եւ մեռաւ 1890 մայիսի ամսոյն 31 ին

Մայիս մ'եր, ո՛հ. մայիսին հետ վերցսցաւ,
Գնաց հոն, ուր կեանք կը կրէն եւ ոչ ցար:

Քեզի Եւզիմեա զարնաւ այս շողեր,
Քեզի կ'արգարեւ աշնաւ այս ցողեր,
Առջիկներն անցաւ, պրշպրոբ մնացին .
Կազնոյ այս յեկնոց՝ մխիթար անձին:
Որք քեւ ցուրտ են, ցուրտ աչք հոսսած,
Բայց կուրծքիս տեղան, ուր դեռ կայ հուր, կայծ,

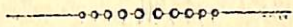
584
40

Ինչպէս աշխարհիս հիւսիսի բեռն ,
 Ստոյցներ ունի , իսկ ունի հոռ , եռ ,
 Այդ հասարակոճ , միջախար երկրի ,
 Որ , կարծես , ինձ հետ հիկցաւ այս սարի ,
 Քու մեծ սիրոյդ հոռնե , գոր այս արցունքներ ,
 Չկրցաւ մարեղ . քեռ չե անցեր ,
 Ու չիքամք փոյրերդ , եղբարսիդ , մայրդ ու ես .
 Օր , ուր չյիշեմք , գեղ Եզգիկես ,
 Հոգ մի՛ ընէր դու . ինչ կ'ըսեմ հոյ հոգ
 Միքե կը կեանայ . տե՛ս , արիս մորմոք ,
 Շուարեցոյց զիս . քիչ ժաւսանակեմ ,
 Մայրդ ու ես կը գակք , առաջ անեմեմ ,
 Քեզի միանալ , Եղբայրներդ , փոյրերդ ,
 Հապա դպրոցի սիրուն ընկերներդ ,
 Քրիստիկեդ քեցոյց , Էջիգայ անուշ ,
 Աղու Աղաւնիդ , անոնք քիչ մը ուշ ,
 Պիտի գակ մեզի միանալ անշուշտ .
 Ամեն յիւրիւն վայելել կուշտ , կուշտ :
 Պիտի ունեւակք հոն ալ վարժարան ,
 Ուր եռարք հոգիներ դասի պիտի գակ :
 Դու գացիր առաջ այս տեղի ուսում
 Նախապատրաստել , որ երբ ես քողում ,
 Այս աշխարհս ու գակ ըլլալ դասսու .
 Չունեմալ արգելք ու հոգաբարձու :
 Դու պիտի ըլլաս առաջ վարժուհի ,
 Հաւքակ փոյրերուդ ու մայրդ Իսկուհի ,
 Եւ եղբայրներդ անեմքն մեկակ ,
 Պիտի վայելեմք այդ դպրոցն անակ :

Բ .

Իրիկունն Արեւ երբ կը մտնէ մար ,
 Անշուշտ կը կեանայ եւ չոչնչանար :
 Այսպէս ալ հոգիս երբ ելնէ մարմնեմ .
 Այն տեղ կը չուր , կանցնի երկիւնքեմ .
 Այսպէս կարգապրեց մեծ Էն նախախնալ
 Փոխակերպութի՛ւն , եւ կը հաւատալ ,
 Փայշածուիս մեջ , Սիրուն Եզգիկես ,
 Դու դիցունի մ'ես , դիցապաշտն ալ Ես :

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

1880 զեկտեմբեր 14ին տպագրութեան տըրուեցաւ Ա. տետրակս ԲԵԿՐԱՆՔ ՌԵ ՎԻՇՏՔ անունով, որուն տպագրութեան պատճառ եղան իմ աշակերտուհիներէն Խորհիկ Ֆրէնկեան եւ Սաթինիկ Մալեզեան օրիորդները, ազնիւ զգացմամբ եւ չքնազ երախտագիտութեամբ:

Տեսէք թէ ինչպէս:

Այս երկու բարեկիրթ օրիորդները իրենց խնայութեամբն աւելցուցած դրամով նիւթ կը գընեն եւ ձեռագործներ շինելով վիճակահանութեան կը դնեն, որուն թուոց տետրակին վրայ բարեգործական նպատակի մը համար, գրելով կը ցըրուեն ու կը հաւազեն ինձ չգիտցնելով:

Օրիորդ Մալեզեան այս վիճակահանութեան թիւերէն մէկ քանի հատ նամակաւ մը Լօնտրա կը խրիէ իւր մօրաքրոջ Ֆրնտըլեան Սարգիս Էֆէնտի համրաւաւոր վաճառականին կողակից Ազնուախայլ Զապէլ Տիկնոջ, ուսկից հետեւեալ սրտասխանը կը գայ:

«Սիրով ստացայ 19 նոյեմբեր ամսաթուով Սիրազիրդ, նոյնպէս եւ . . . Ներշնայունի գըրուածքները տպագրել տալու համար վիճակահանութեանդ ներփակեալ ցուցակը. շատ կը գովեմ Ձեր բարեգործական նպատակը եւ կը բարեմաղթեմ որ արդիւնաւոր ըլլայ: Ներփակեալ պիտի գտնէք թուղթ մը. . . այս թուղթը ցուցնելով

կրնաք ընդունիլ թղթաբերէն 2 անգլիական ոսկի :
 Ուստի Ազնիւ օրիորդ , հաճեցէք յանձնել իմ սի-
 րելի դասատուիս ամենաչնչին նուէրս . կը յու-
 սամ որ ուրիշ անգամ աւելի մեծ ծառայութիւն
 մ'ընելու բարերազգութիւնը կ'ունենամ . . . :
 Այս առթիւ կը խնդրեմ նաեւ որ իմ աշակերտա-
 կան ակնածանօք յարգանքներս իրեն մատուցա-
 նել հաճիք : »

Ահա այս կերպով գումար մը հաւաքելով ինձ
 կը յանձնեն զիս մեծապէս զարմացնելով եւ կը
 խնդրեն որ գրուածոցս մէկ մասը տարագրել տամ ,
 որպէս զի ատկէ ինձ նիւթական օգնութիւն մը
 դոյանայ :

Այս տետրակը 500 օրինակներ ունեցաւ , ու-
 րոց 200ը ձեռքէ իմ աշակերտաց տրուելով եւ
 գրեթէ մէկ տարուան մէջ 160 հատի չափ գրա-
 վածառաց քովէն ծախուելով , մնացածները սաղին
 անդին մնացին , զորս այսօր չեմ յիշեր :

Անցեալները օրիորդ Նուրիկ Սիմօնեան այ-
 ցելութիւն մը տալով , յանձնեց ինձ մէկ Օտմ . ոս-
 կի . հարցուցի իրեն թէ «ինչ բանի համար է այդ
 ոսկին» , պատասխանեց թէ «Արդիւնք է իմ» Բեկ-
 րանք ու Վիշտ» երուն . զորս յանձնած էի Դըպ-
 րոցատէր Տիկնանց Ընկերութեան : Կ'ըսեն թէ
 «Աստուած երկիրքէն գրամ չիջեցնէր» սակայն ինձ
 համար իջեցուց , մարմնատեսիլ հրեշտակի մը ձե-
 ոօք :

« Բեկրանք ու Վիշտ » երու տպագրութիւ-
 նը , որ երախտագիտութեան վսեմ արդիւնք
 մ'էր զոր նշանակած էի այդ տետրակներուն յա-

ուջարանին մէջ , բաւական ատեն զիս սարեցուց ,
 սակայն ինչո՞ւ համար այն ատեն չերեցաւ մէկը
 որ թողտոյ իմ գրուածոցս երկնային գեղեցկու-
 թիւնը կամ դժոխային տգեղութիւնը , միմիայն
 գրուատէր այս օրինակելի մատուցած անձանց
 հազուագիւտ բարեմասնութիւնը , որուն մէջ մէկ
 քանի չքնաղ առաքինութիւններ կը վայլին :

Իսկ ես երբէք չպիտի դադրիմ Ֆրնտըլեան
 Տիկնոջ եւ այդ երկու օրիորդներու երախտագի-
 տութիւնը գովելէ ամեն առթի տատեն , որ պիտի
 ներկայանայ մնացեալ օրերուս մէջ :

Յիշեալ երկու օրիորդաց եւ ասանցմէ միոյն
 քոյր Ֆրենկեան Մաքրուհի օրիորդի երախտագի-
 տական ուրիշ զգացումները տեսնելով եւ անոնց
 գրաւոր արտայատութիւնները կարդալով եւ ըս-
 քանչանալով կ'ըսեմ « համբուրեմ այն միտքն որ
 յղացաւ , այն սիրտն , որ զգաց եւ այն ձեռքն որ
 գրեց : »

Մասնաւորապէս շքեղ արձանագրութեան
 արժանի է Գիւլիւքեան Ալիքսան էֆ . ի երախտա-
 գիտական գործերը , զորս անձանձիր մինչեւ այ-
 սօր կը մատուցանէ ինձ իր իմ հարազատ որդիս :

Անհուն գոհունակութիւնս կը յայտնեմ իմ ա-
 շակերտներէն Սիմօնեան Նուրիկ օրիորդին , Արիւ-
 ար եւ Տիգրան Արիւարեան , Յովսէփ եւ Մի-
 քայել Վասիլեան , Գրիգոր Զօհրապ (*) Էֆէնտինե-
 րու , ոչ միայն բանիւ եւ գործով ինձ ըրած օգ-

(*) Զօր ԴԵՐԵԿԻ ԿԸ ԿՈՂԵԻ տղայութեան ատեն :

նութեանց համար, այլ նաեւ եւ որ ազնուագոյնն է, այն սրտայոյզ եւ փղկեցուցիչ ըզձին համար, որով մարդ կը քաջալերուի ու ապրիլ կը սիրէ:

Մոռցածներուս համար ներում խնդրելով, ես ալ կը ներեմ անոնց որոց ժամանակին ճրի դասեր տուած կամ պարտաւորութենէս աւելի բաներ ըրած եմ, թէ եւ այսօր զանազան մեծամեծ պաշտօններու մէջ են եւ բարեկեցիկ վիճակ ունին:

Յուսալով որ օր մը երախտադէտ պիտի ըլլան եւ զբազմանց եւ գործերու բերմանց պատճառաւ ցարդ պարտագանց գտնուած են եւ կամ առթի կըսպասեն, մենք աշխատինք մեր նացի բարան ճարել:

Իսկ իմ գրուածները, վաղեմի եւ սիրուն քննադատ, մեծ եւ ընտիր բաներ չեն եւ երբեք այնպիսի բաներ գրողի մը համարումը չունիմ, եւ չունեցայ, եթէ երիտասարդ ըլլայի թերեւս ես ալ բան մ'ըլլայի, զի երիտասարդներու խումբ մը Հայոց գրականութիւնը արծարծելով, լեզուն մաքրելու եւ յստակելու ջանք մը կ'արտայայտէ այսօր:

Ըսի որ գրուածոցս վրայ երբեք համարում կամ սքանչացներու նպատակ չունեցայ եւ չունիմ, — Հասկա ինչո՞ւ համար կը գրեմ, — կը գրեմ ապրելու եւ իմ զաւակներս ապրեցնելու համար, որպէս զի արժանի չընեմ ես զինքս Հանգստեան թոշակի սնտուկէն ամսական ընդունելով ապրելու կամ մեռնելէս վերջը իմ ընտանիքս հանգանակութեամբ ապրելու կարօտ ձգելու:

Եթէ չկրնամ այդ սնտուկին մեծ նպաստ մը ընել, վերոյիշեալ նպատակիս իրագործումը արդէն անոր՝ կամ ազգին վրայէն բեռ մը պակաս ընելով նպաստել ըսել է:

Յիրաւի մեծ համարձակութիւն էր ինձ այսպիսի ժամանակի մէջ, ուր ամեն բան նոր է, այս Բ. տետրակը հրատարակել, սակայն, ինչպէս որ ըսինք, կարդալով օրագրոց եւ սարբերական թերթերու մէջ այն եռանդը զոր բանաստեղծական գրուածոց համար կը դնէ երկու սեւի երիտասարդութիւնը, որուն մէջ մեր աշակերտներն ու աշակերտուհիք ալ կը գտնուին, մտածելով որ ապրանք մը փնտուռած ատեն, լաւագունին ու լաւին հետ յուրիս ալ մէջ փախցնելով կը քշուի. յարմար առիթ սեպեցի զայն հրատարակ հանել:

Այն բարեսէր անձինք որ անկեալ վարժապետաց Հանգստեան թոշակի արկղին նպաստամատոյց կամ վարժապետի մը մահու ընէ վերջը անոր ընտանիքը հանգանակութեամբ ապրեցնելու մասնակից պիտի ըլլան, եւ այն աշակերտուհիներս եւ աշակերտներս, որոնք յարմար առիթ մը կըսպասեն երախտադէտ գտնուելու համար, հաճին գնել միայն մէկ օրինակ, ես կը սեպեմ թէ իմ աշխատութեամբս կապրիմ, անոնք կը սեպեն թէ բարեգործութիւն մը կընեն: Այս կերպով նեմ շամտան քեմիգլեմի, նեմ փիլավ եադլանը:

ԻՄ ԱՊՍՏՈՍՆԵՐ

Ա.

ՄԱՆՈՒԿ

Այն ինչ մանուկ դեռ կաթնակեր,
Օրորոցն էր իմ օրեւան,
Մինչ իմ մօրքս ոսկածայինն էր,
Միակ հրճուակնս իմ սիրակսն է:

Մինչ քերակն սար մանուկ երգեր,
Այտերս սունուին հաւքոյր միայն,
Մօրքս երկու կայսառ ծիծեր,
Էին միայն իմ Ապագայն է:

Ապագային այդ այք ու քեզ,
Յինկն ձգեր անբարբ աչերս,
Անուց միայն եւ ոչ առ Էն,
Դեռ ուղղեալ էր շրթանցս աղերս:

Բաւ էր շրթանցս զանոնկ ողջոյն,
Գրկեղ, ծծեղ, ահա հաւնայն,
Անուց փայլ, գեղ զնայր խկոյն,
Տխուր էր ինձ իմ Ապագայն է:

Բ.

ՊԱՏԱՆԵԱԿ

Անցան օրեր, նա՛ պատանեակ,
 Ոսկում, երգե՛մ ննանկերո՛վ,
 Սակացն միայն հոգւոյս դիտակ,
 Գրւած էր մօրքս գորով:

Բայց է՛ր ոչ Հօրս, զի ուր գտունն,
 Հագիւ ունէր հասակս մասադ,
 Երբ Ասրուպէ ի վիճի մահունն,
 Գորեց կեանքն իմ Հօր ջնասդ:

Ոչ, ոչ, այս մահ չսպդեր ինձ ահ,
 Նսե՛մ գործե՛ղ իմ Ապագայն,
 Զի դեռ չե՛ն ինձ ծանօթ կեանք, մահ,
 Ամեն գործե՛ց յիս շեղեալն:

Մօրս բազկաց մեջ առաւօտունն,
 Նախ սեր, գգուանք, միրգ ապս գայ,
 Յե՛ս վաշեղից այս անկենունն,
 Երեկոյն էր իմ Ապագայ:

Ի ծուկս մօրս կամ Ասոր շուրջ,
 Երեկոյնն սօնէր Ներկայս,
 Հոն գուրգուրանք, հոն քաղցր անուրջ,
 Վաղիւն միայն էր Ապագայս:

Երբ մայրս վաղուան մի պոռոյս այլ,

Ինձ կ'աւե՛սեր, ես անկապիչ,
 Վեր, սասդերունն եւ անոնց յիայլ,
 Ապագայիս էր գոււրք նիչ:

Բայց երբ, վա՛յ ինձ, մայրքս գուժեր,
 Թ' արձակուրդին վերջ միրգ չիայ.
 Ինչ քագունն շաց, ինչ բունի սեր,
 Այ նսե՛մ էր իմ Ապագայ:

Գ.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Անցան, սահեցան օրեր,՝ սարիներ,
 Անցան սահեցան այդ անվեղ կիրթեր,
 Արբունք հասակիս իջաւ առժամայն,
 Վեր ի վայր շրջեց պարզ խոհերս համայն.
 Հուր աջերունն մեջ, հրդեհ ի արթս,
 Երեք վեցերու ծաղիկ հասակիս
 Բոյր մսածմունք սերերու միայն
 Ի Նէ իւրեքիս, իսկ Ապագա՞յն.
 Բոց էր կը վառէր վարդի պէս կարմիր
 Զերդ բոց որ կայրէ կեանք, անձ, անկե իր,
 Անուշ Անոր հուպ, մօս ըրալ Անոր
 Թող այրի սիրտքս, այս էր խոհս բոյր,
 Հո՛ն պատշգամին մեջ էր սերս անպարձ,
 Հո՛ն սեռայ զինքը վեհ, շեղ, յանկարծ,
 Հո՛ն վեր կուղղուէին հոգւոյս թոխներ
 Հո՛ն, նախ, գիտե՛մ ես աջիկն քարթիչներ,

Քաղս տռին բարեւ, սեր, իղձ հրաւեր.
Հոն, Ապագայիս դրուեցան հիմեր:

Վեց օրեր ֆրսաւք, եւ դժուար գացիկ,
Արիիկ ֆերեցաւ սիրակիր բարձիկ,
Մ'ի, սիրայի օր, Սուրբ Օր եօրեկիկ,
Քու ջիկ շոյիկներ պատաստեկ հիգիկ,
Անեկ շուրիկ, եւ սիրոյիկ բաս,
Անս մրմուկներս, որք սիրասպասուս,
Սրսիս խակն տռին, ֆայտերու շաս,
— Ո՛ր. — ի տեւ, վա՛շ ինձ. — վա՛յ ֆեգ, դու պարսպ
Կո՛րոնեւ, կաղսե պատշգաւն անձայկ
Երջանիկ, թշուտ, անս Ապագայկ:

Երբ անս սիրեկ, կարծեկ սիրեղ յախտան,
Չեկ միայն. արու եւ եգ անբաւան
Բայց երբ խաբուիկ մի ֆակի հեղ, ալ ծիծաղ
Տակ մեւոր որ խօսի Սիրոյ, բայց. աւա՛յ.
Հոգիկ եւ Հուր, Սերք կիրքիկ եւ բոցասու,
Ինչ որ կայրի, ինչ որ կեակ եւ, ծիծաղ ու
Արհաւարհակ բաւ չեկ մարեղ, միշտ կայ Սեր.
Միկ միւսիկ հե՛տ խախակ պիւ աշիֆեր,
Այսպիս Սիրոյ՝ գոր տռին շրջաններ.
Յուսի եկաւ Նե, մեզ ֆայ ծնան գաւակներ,
Կեակիս տեսիկ ընդայնեցաւ հորիգուն.
Նիւրոյ դեւ մոյ մի այր կայ մի Անսոյն.
Նե յաւ տեսեւ, եւ պիտ' ըրաւ. երակի՛,
Վաճառակաւ անստանն, անուակի.
Երեւոյիս, Հոգաբարձու, անուրջ բիւր.
Կաճառասպե՛ս, մի ուտեղ մարոյ, որ հեշտ, դիւր,

Պիտի գտեկ օրագարիկ այդ մեծ դեկ,
Մարդ կաւ Հայն, դարիկեայ պասկ, հե՞, տեկ,
Պիտի դեկ գլխուս վրայ եւ եւ վեկ
Պիտի շրջիւ եւ պիտի գակ ինձ պատեկ,
Պարծակ, ոսկի, տուն հոյակապ, պերձ պաս.
Կաոք ու կաւակ, անս սեղակ եւ մնաս
Տալ աղբասց եւ ունեւալ շոյոքորք,
Վեւեւ, շֆեղ, պերձ անուններ անունոյ յորդ.
Կիկ դո՛ւ, որդի՛ք, օն անոր վշտաց անարկայ,
Չեր աոցեւ կայ մի մեծ, վեւեւ Ապագայ,
Օ՛ն ի ֆրտուն, ի վասակ,
Բունեղ գայս վերջ բովակիակ.
Բայց բարդիկ, ո՛ն, գիս դաստու
Ըրաւ, ի՛նչ գործ կեկասու.
Ուն՝ չորս հեղ հիկեղ, ֆակ
Մ'ն անոյն վերջ անակակ:
Բայց անակակ կը դիգորիկ,
Հոգ չե, միայն չխոգորիկ
Հոգաբարձուիկ հե՛տ կայեր,
Ոչ անոր դեւ այդ միշտ թեր
Խօսե՛, թե ոչ. սոյոգ չե՛ր,
Սնոր շրքակց մի երեր
Բաւ ե գեղ պաշտօնեղ
Չգեղ, գրիկ հաշիւեղ.
Հոգ չե, կ'ըրաս մարդասեր
Քեղ կը բունեկ գեր ի վեր
Հաշոյոյ հաւար գեւ՝ մերք.
Պե՛տ սակ, «այսօր երք,»
Կօշկաց մորթեր եւ թերք թերք,
Բայց դեւ ֆեղ կակ բիւր եկ-երք:

584
40

Պէտէն ասէ, «պիտեանք է,
 Որ ինձնէ խուն զոռոյ կորգէ:»
 Աշխէն ինչպէս քարն, աւազ,
 Աստիւ. անդին հանապազ,
 Գրոր, գոր սարքերէ,
 Հրճուի յաւէս, իւր խաղն է.
 Կաւ ինչպէս հողակն օղին մէջ,
 Խոռոխն սայ թիւր եղեւէջ.
 Հայ դաստնունն սայսպէս բաղղ,
 Մերք ի դժոխս, մերք ի դրախս,
 Ճոճերուն այն հեճանուն
 Շնորհիւն անէկ եղեւունս:
 Եւ երբ ժպտէր կաւ կնճոտէր,
 Հոգ բարձրոյին երեսներ,
 Ըստ այնու եր իւր, Տէր վկայ,
 Փայլուն կաւ մուր Ապագայ:

Դ.

ՀԱՍՈՒՆ ՀԱՍԱԿ

Յարիտեանց սայ մարդ, կրտէն, Կոռնոս,
 Արեւմեան պատեւէջ քանդէ ի Քսոս, ...
 Ոհ, իցէր թէ հոս մեար իւր Ապագայն.
 Մի քայլ յառաջ, նա՛ շրջեցաւ անեւայն.
 Վաղուան յունաւ, երեկոյին սկն ունիւր.
 Մօրքս գգուանք, կտոր մը միրգ, շատ ունիւր:
 Երանի թէ հոս եւս սպաս զերջանար
 Մասաղ տիգս մասաղ շիրիւ պերճանար:
 Բայց բնութիւն հոսանք տուաւ դիպ. առաջ

Եւս կեանք գոչեւ, բայց արձագանք սայ առաջ
 «Սէր» զարեւա՛նք. Սէր. ի փորձ գոչեւ «Սէր
 սէր, ա՛հ»
 Չայն գործարքեր դառնայ անդրեկն «մա՛հ, մա՛հ,
 մա՛հ»
 Երիտասարդ իւր իրան թող իյնար հոս.
 Դառն արցունքներ թող բախուռիկն, յորդանոս,
 «Սէր» գոչեցի. ե՛ր բնութիւն գիտ խաբեց.
 Ո՛ջ. ի վիճակ դառն քան զնախ գիտ կոչեց.
 Ուսուցչութեան. որուն գիտուն կախուած կայ, . . .
 Հիւանդանոց կաւ սպառնոց սոյոգ կայ,
 Անա՛րգ վիճակ. սուկո՛ւն. միտ թէր նստիլ մօս,
 Ուսանս զոհ մը եւ սպորչներ պէս մի հօս:
 Գան սցեղութ, վիշտ ի թերան եւ դժգոհ.
 Երթան մոռնայ, աչ ինչ մեայ ընէր, ո՛հ.
 ՄՏՆԵԼ ԿԱՆՈՒՒՅՈՒՆ ՅՈՒՐՏ ԳԵՐԵՋՄԱՆ, ՃԱՐ ԶԿԱՅ.
 ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՅՉԻ Մ՝ ԱՅՍ Է ՎՍԵՄ ԱՊԱԳԱՅ:

ՏՈՅՍ

ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱՆ ՄԻՐՈՅ

ԿՏԱԿ

ԱՐ ԻՍԿՈՒՇԻ ՏԻԿԻՆ ՆԵՐՇԱՊՈՒՇ

Եթէ անգուրք Պարկեայք նախ գիտ ընեն գիրկ,
 Այն սուրբ կեանքէն գոր կըզգանք մեկ միտեանց
 գիրկ,

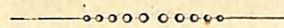

Արժիստ զոներ շաւ մը գոցես, Իսկո՛ւնի,
Որ սիրոյոյ հուր միւնց վերջին օր չցնդի:

Գիտցիր շաւ քե կըլլայ վաստակոյ այո ստեղ,
Երբոր արժիստ դրանց զգոյշ փակեն վերջ,
Հաւրոյրներոյ անոնց վրայ չի դնե
Այն խանձ, գոր քո շրթներոյ ունին ի բնե

Թե գեղ այո քո իրենց փորին սան յագուրոյ,
Ուխտե նսեւ քո իրա քաղաքի շուրք ի շուրք,
Որ գերք երկու ծայր ելեցիրիք, կայծ հանեմք,
Խանձ, սեր վառին, հոյ սապարի, յառեմք մեմք:

Գաղտնիք մ'եր այս կտակս ցայտօր, բայց գիտեմք,
Բոլոր աշխարհ, քե ով որ սեր չունենայ,
Ելեքստան այո երկու մեծ բեռներ,
Չունենար իսկ, կայծ չի հաներ, չի յառներ:

ՆԵՐՇԱՓՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԻԱՐԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՎԷՄԸ

ԱՌ ՔՐԻՍՏԻՆԷ ՕՐԻՈՐԴ ՍԷՀՏԵՐԵԱՆ

Ա.

Ա՛հ, դարձեալ հոն, դարձեալ դարձեալ, վարժարան,
Կը վախենաւ միշտ յիշատակե այո անունս:
Հաւատօսիւ յիշեմ քե ինչ է իմ վախ.

«Քանն ու կես սարի, անկեղծ, անդամդար,
Այցեքուքեամք ծառայեցի. եւ օր մ'ալ,
Վարժարանին օրիօրյն, աջն ի շալ,
Մի գիր տուաւ, նախակ գոյճիկ, առի զայն,
Յաւօք սրտի հրաժարմանս գիրն եր այն.
Ա՛հ, ի՛նչ ըսեմ ես զայո խորհոյ—գրողին,
Ինձ վայել չե յանձնել զայն մեր կրողին.
Այո նախախնամ շաւ կարգեքով ամեն ինչ
Հարկաւ պիտի ուղղե այս մեր խիստ կրիւնց:

Բ.

Այն ինչ գիրք կարդացի, ոչ, շահեցի,
Անխիջարիս զայն վարժնահոյն նեկեցի.
Տաք տաք բան մը գրիւն ի վայր հոսեցաւ.
Կորուսի գիւնս . . . վախ գոցեքու ձայն մ'երաւ,
Ինքզինիս եկայ մեկնեմ, ի՛նչ տեսայ,
Վարժարանին բոլոր աղջկունք մեծ, տղայ,
Սեխախ երկու ձեռքերս քունս իմ բոլոր,
Կ'արտասուէին հեծկրտնոք, ձայնաւոր.
Սիրոյ այս մեծ յայտնութեան դեմ անսարքեր,
Ինչպիսի կրեաւ կեանք, փախցիլ կուզեմ, —ե՛ր
—Չի իմ սիրս ալ փոխկեցաւ, ա՛հ. եւ շքան
Այգերս՝ ի տես սեր հանդիսիս ողբաձայն:
Ի՛նչ, այս աղջկունք պիտի տեսնեմ արտասուս,
Անոնք, որոց էի ուսանի իշխան, դուքս,
Ես որ անոնց պատուէր սայի շեալ արի,
Այժմ արտասուօքս ներհակ ցոյց սալ պատուէրի:
Ո՛չ, փախցիլ չուտ, երբան, իշխան հոն ուր կայ
Հաւատ, իղձ, սեր, անկեղծութիւն մշտակայ,

Այն տեղ, ուր կայ, եկեղեցի, կին, գաւաւ
Հոն, ուր հաւտաս բե կայ սեր, իդ՛ն անխնայ:

Գ.

Իջայ շուտով ծովու եզերք, — Արբախի՛,
— Ո՞ւր, պատուելի — դեմ Քուզմուննունիս: — Ծաս
բարի,
— Բացուեցանք ծով. բայց պիտի լամ, ինչ ընեն:
Կը բռնեն զինքս. անկարելի՛, ըստ կ'որդեն.
Լայ, ո՛հ, արցունք ընուն աչացքս կուպեր.
Սեխմեմ սիրսս, խեղդեմ հառաչս. աւօ՛ք եր.
Ձի նաւայարն կեկար հանդեպ, մարդ արի,
Խեղք տուաւ Էն, ըստիւր մը շուտ բացի,
Եւ աչացքս սոցեւ բռնած, կուշտ ըսցի.
Լացի, այո՛, ես որ զիս այր կարծեի:
Սակայն արցունք գոր, գոր, յար վերեմ,
Կարկերակով բարխեմ զոգս եւ անդեմ,
Ցիր, ցիր գորով կը քրքեմ ըստ սախակ.
Եւ յապիղուն կոշիկներս՝ եւ յսակ,
Կարող եմ մասնեղ ինչ որ իմ հոգին,
Կուզեմ ծածկել իմ ազգակցեմ: Խորհուրդ սի՛ն,
Այլ ինչ պե՛տք եր ընել. — դառնայ դիմօք գոց.
— Դարձայ, սակայն, աւա՛դ. հոն եր այն դպրոց
Հոն, զիւղին մեջ, Սե՛ծ Տրդատին Սիրահար.
Ներքին աչացս սոցեւ որոշ կերեւար:
Ներքին բանս զիս դրդեց բանայ այդ նաւակ,
Միանգամ եւս դիտել ուշիւ միտք ներփակ.
Ո՛հ, սպերա՛խս, նոյնչափ եւս պարզամի՛տ.
Խնայեմ քեզ, անիծելու չունիմ միտ.

Թուէր յասուկ իմ անձնական արժանիք.
Թուէր այնչափ ծառայութիւնքս կամ բարիք.
Յետոյ այս սեր գաւօք սրտի հրածեշ.
Հակակշիռ դեւեր անուն այնչափ հեշտ:
Նա՛ արտաւանգս հեծկիցանքներ միացան,
Հեծկիցանքներ, հաւասա՛ ինձ, բարձրաձայն.
Ես որ ըստիւր նեմի ո՛հ. նախ տեսնեց
Չկրցայ զիս գուպել եւ կայ աննունեց,
Բայց ինչ ըրի որ չգիտցնեմ իմ արկած,
Շտկուեցայ եւ կողմնակի սեգ նստած,
Այն երեւիս, որ նաւագին հանդեպ կար,
Տուի ժպիտ, ուրախութեան յայտարար.
Միւսին վրայ դեմ արտաւանգ կայրակներ
Մեկը միւսին ուղիսածեւ հետք խաբակեր.
Մին գուարբուն, միւսըն անպոտ ջրացան,
Արեւ, անձրեւ, ինչո՞ւ չկար ծիւծան,
Ձի առաջինն եր կեղծաւոր, չեւ Արեգ
Ներսը սեր եր, բե եւ դուրսն եր հշաշեկ:
Յետոյ քիս սակեմ քոզրով մոչտոյ,
Անյայտ ընել ջանայի իմ հեծկոյն,
Եւ աւելին, իբր երածիշտ վարպետ հին.
Չեղեմս տիւմբեր, ոտերս քեմքս գարնեկին:
Ահա այսպէս ձեռնակը դուրս սեւը ներս
Երգախառն ներկայանար իմ եղերս

Դ.

Երբ քողոցի Նեպտունի դուշտ սոցի որ
Հրեշտակ ինձ պատահեցաւ՝ անտոյր.
Խաչիկն այն Թակասկեան, վեհ ոգի,

Մեծ բարեկամս, մեծ գրագիր մեր Ազգի,
 Արդեև գիւղեկ իմսնադով իմ աղէս.
 Բաբոսի սաճարիկ բռնեց արահե՛տ,
 Հոս, ըստ, հոս, այս չԱստուծոյ շէկ ակօր,
 Ամեկն վշտաց գֆեց կ'ընե՛ անծակօր,
 Հաւասակից էի արդեև Խաչիկիս
 Կրկնե՛ր չտուի, ընկերացայ Քաջիկիս
 Մոռնադու յոյսն, ոչ թէ ախորժ կամ ճաշակ
 Պարսեղ տուաւ ինձ մի քակի ճոխ բաժակ,
 Ա.հ. կոզգի, կ'ըսե՛մ, չեղած նկատե՛ր,
 Դեպքս ապերախս, որուն չէի դեռ ընկե՛ր:
 Այլ կ'ըսե՛ի, էս չոզգի հաւասար.
 Թե չգիտեն Մերք տունըցաց յարգ ճանչնալ:
 Որ եւ իցե՛, երբ տուն հասայ ցուպիս յեց,
 Իսկոյն եղայ սենեակս ու գիս սխալեց.
 Բաբոսի շէկ բուրժառնեռուն հեղորակ քակի.
 Մորփեռնսի արձաննիկն ոսք դնե՛ր գակի:

Ե.

Մինչ Արուսիեակ սար հաւերոյրներ իւր այգուն.
 Այն ինչ սոխակ այդ ջիւնչ սասդիկն կախանձուն,
 Վարդիկն փշոտ ոսքիկն դնե՛ր իւր մոմունչ,
 Այն ինչ սաճարն՝ Էիկն ուղղե՛ր ըղձից փունչ,
 Չարագործաց իսկ սիրաշի այս պահուն,
 Դնաց աչքս Մորփեռնսի բերուրիս.
 Արուեստերու անկարեղի գեղոյս դե՛մ,
 Աննանուրեան՝ ընդդէմ դրակն այս վտե՛մ:
 Ի սեւ սիրուն ընտանիքիս դեռ ի քուն
 Հանդիպ մասդա՛յ զաւակներուս սիրասուն.

Նա՛ Եւ մեկեայք կասադիներն դժոխաց,
 Երակներուս մեջ վրիժո՛ւ, քիւնու բոց:
 Արծարժե՛կն, բուսր հեղուկն իւր շոգիկն,
 Վեր հանե՛րով, մուսյ կը սար իմ մեքիկն,
 Իսկոյն հոգւոյս երկնից երես խիտ առ խիտ.
 Դիզուե՛րով անկ սեռուկ, անոր դեմք վճիտ:
 Սպանեայից գործեր համայն, եւ իմ սիրտ,
 Բարոյակա՛ն զգացմանըս ներհակ, թիրտ.
 Եւ եռացնոյ քիւնու քոյնեկն փրփրածու՛ի,
 Իսկոյն ծայտայ հեղածակիկն՝ իմ կոռուի,
 Հանե՛ր ընդդէմ սեւ պատճառիկն, որ կե՛նար,
 Ներքիկն մեզս սոցե՛ր կակոզան, կոռուար.
 Եւ ցունց սաշով անբողջ ջրացս խիտ սասիկ.
 Այս խօշ կիրքիկն աչեաց կ'ընե՛ր խաղալիկ:
 Մեկ մ'ա՛յ յակնարժ Գրուրեան ջիւնչ Դիցունիկն
 Խեղճուկն դիմօք ինձ ցուցնե՛ր իմ Իսկուհիկն.
 Եւ զաւակներս եւ խո՛րեռով աղեխարշ
 Խրատե՛ր գիս քիւնու կրից չըրար գարշ
 Այսպէս գօրեղ երկու կիրքեր պէս ընքի՛շ
 Մերք հեռուեկն մեկը միւսիկն շարժակն նի՛շ
 Դիտե՛ր եւ մերք միմեակն փարուած, առաւել
 Ոխն ունե՛ր ջակն խոնարհ Սերն զգե՛նե՛ր:

Սակայն շատ հեղ բարակ սարրը կամ նուրբ նիւր,
 Մեզ սխալակն կը պատճառե՛ որպէս դիւր.
 Ինչպէս օղն ու կազ, սինալիդ կամ վառօղ
 Եւ եղեքսիք, որք անեկունն եւ ծակօր.
 Եւ կամ մագնիսն որ քերտե՛կն իւր ոյժ, գօր
 Կազգի միւնչն հասարակած ամեկն օր.
 Եւ դեռ ուրի՛շ բազում նիւրեր կան բարակ,

Որք եղած եւ ընդհանրաց հասարակ,
 Որք սգիւսաց աչքին առջեր եւ հրաշ
 Եւ որք նիւթեւ նշանողին հայրամաշ.
 Իրեւնի կարծես չիսն, սակայն հաստատուն,
 Կամ հաստ նիւթերն անոնց ուժեւ միշտ կ'առնուն,
 Եւ ինչպէս որ մեջ ուժերուն նիւթական,
 Կը պատահի; նոյնպէս նաեւ բանական,
 Կամ թէ ըսել բարոյական ուժերեւ,
 Որն աւելի բարակ, նուրբ է, անեւեւ
 Աւելի մեծ ազդեցութիւն կ'ունենայ.
 Մարդու մտքին, արտիւ եւ յուսկ անձին վրայ:
 Այսպէս անս Սիրոյ բարակ Դիցունիին.
 Որ ոյսեւ, այդ սեւ ոգիեւ որ մը հիւն,
 Ծնած գոյով, սա այժմ թեւ առարուր.
 Զգեսնեց գայն, բայց չիրցաւ պիւն, անուր,
 Կաշկանդեղ գայն, որ մերթ գրուի կ'ամբաստնար,
 Մերթ իբր աղուի կ'ընկողմսեւ վաստար:

2.

«Անան. Տօբոն, վսակ ունի իմ այրըս,
 Ազնիւ Տօբոն, կ'առողջանայ իմ հայրըս, »
 Կ'ըսեն եղեր կիսն ու որդիս գաւ ու գաւ:
 «Կի'ն եւ որդի'ք Ներշարտեւսն, յուսահա'ս
 Մի' ըրաք որք, գի. չունի Նա կազմական
 Հիւանդութիւն, բարոյսպէս բարական
 Մեծ վիշտ ունի, ներքին կոխ մ'ունի Նա,
 Զգուշացեք, մե գուցե եւս վշտանայ:
 Տուած դեղովս ոտքի կ'ելեւ վաղն առտու,
 Կ'երթայ գործին, ձեզ հաց, սնունդ թերեւոյ,

Ընտանի սերն չսանիր զիւր կորստեւն
 Կ'ըսեւ եղեր հաւճարեղն Միւնեւեւսն,
 Զարտար բժիշկ. իմ սիրելի բարեկամ,

Մորկի մը մահուրեւ վերջ սեզ աչիք
 Աննիջապէս չեն հանդարտիր, խաղաղիկ
 Զիւնիւր ծովն, այդ պահ մը եւս ցրային
 Մահուն արեւ իրերալան գորիւն,
 Եւ նոյն Ժամուն հակողդիդեւ մեղծօրեւ
 Փշած գեղիւն շոյեղով այդ ցրեղեւ
 Կորնբարս, բուխ ածուներուն մակերեւ,
 Անթիւ գծօք վեւ վեւ գործեւ եւ կարծես,
 Դեկերով ախօտուած այն դաշտն սհարկուր,
 Կըզգենուր բուխ գունով բաւուր վերարկուր:
 Անս այսպէս սիրոյ գեղիւն անուշիկ,
 Թեւ գածցուց ներքին ծովու մորիկ,
 Մակայն քիւն աչիք հագած վերարկուն,
 Տակաւ էին գոր գոր երերուն.

Եւ մորկիւն մակաղիւն գոն ծովսահուն
 Միշտ կը բաղիւր արտիւ դեակ դեւ ի գունց:
 Մերթ մորիկ, մերթ սնդոր վերջապէս,
 Նեղեցիւն զիս, մեղանադան եղայ ես.
 Ոչ կրնայի ծովով ընեւ անցուղարձ,
 Վախանալով որ հոն կը նետուիւ եւ յանկարծ.
 Ոչ եւս առնեւ ձեռքս ածելի կամ դանակ,
 Զի մի գուցե ընեւ զիս եղ-նախառակ,
 Կը վախանայի հորի քովեւ անցնիդ, ո'հ,
 Կարծեի թէ պիտի ընեւ եւ զիս գոն:
 Թե դիպուածով պատահեի մի հորի.
 Բաւասուն քայլ իսկոյն հեռու վախճեի

Եւ որպէս զի չլիկիմ եւ անձնասպան .
 Կը բաղձայի քե. մեկն ըլլար ինձ պաշտպան .
 Քովիս քաղեր , շարժունիս դիտեր ազարուրջ ,
 Եւ այս բաղձանիս եր գերեկուսն իմ անուրջ ,
 Զի զիշերն իմ ընտանեաց քով սպանով .
 Քունն անզգայ , սերն իս կ'ընկեր անվրդով :
 Զեի կրնար իօշ խոհերուս ստեղծար ,
 Յայտնեշ մեկու , կամ ընտանեացս , կամ այրուր ,
 Բարեկամի , զի չըլլայ քե սամ կասկած ,
 Բարի մարդոց՝ դպրոցի հոգ բարձոգաց ,
 Կը վնենեն , սիրոյ ու աղիքի խորով , մուրկ
 Եւ որդիքի ու կիկն անունդե կ'ընեն զուրկ :
 Արդ՝ զի ոխն երբ վեր վերցնեի իւր գուշի
 Կարող ըլլայ Սերն անցնեշ մի մաշուի
 Անոր վիզ կամ հոռժկու ոխըն ընր դաշի
 Զքերե գայն , ճիգակակից եղայ ես
 Սիրոյ եւ պիկն կաշիակոտեցիմ վերջասպէս
 Մեր դիմանաւրս : — Բայց ահեղ եր այս կոխ ,
 Հեշտ եր կոռնիչ մարդերու հետ բազմաբիւ ,
 Քան այս ոխիկն հետ՝ քշնամի՝ բնական ,
 Զարմանալի՝ զի ըլլարով անձնիշխան ,
 Զեի կրնար բողբոլովին սպաննեշ
 Զայն եւ իսպառ արիս մեջեկն վտարեշ :
 Զկարծուի քե բողբոլովին անձն անվեր
 Ազատեցաւ այս կոխիկն արտաւեր ,
 Քանի ոխն որ ջանար պրծիլ իւր կասկէ .
 Քանի որ խոհն ինքնասպանի իմ միտքէն ,
 Կ'անցնեւ , սիրքս կը քրքուար եւ հոռժկու
 Զեղբերս դեպ ի դասակներս բաշերու ,
 Ամեն իժիր կի պատրաստ , ուշադիր ,

Այս նշան եր չըլլայ մեղքի գործադիր ,
 Սակայն օրն եր չորեքշաբթի , կը յիշեմ ,
 Այնպէս ուժգին քաշեցի գայնս ինձի դեմ ,
 Որ այդ երբս չեի կրնար բաժանեշ ,
 Զանոնք կործիս . ընտանիս աշ առաւել
 Երկնչեղով , կը հասցնեն շուտ իմաց
 Միեկնեանի , որնոր դեռ ընր եր գացած .
 Ահա ստոր համար տեղի ունեցաւ ,
 Վերոյիշեալ խօսակցութիւն արտացաւ :

Է.

Ինչո՞ւ համար չեմ , ա՛հ կարող բանաստեղծ ,
 Զգացածիս պէս նկարեշ իրս Տիւտեղծ :

Ը.

Նոյն գիւղին մեջ կար դպրոց մ'աշ վիթխարի ,
 Անուն ունեւ Մեծ Լուսաբեր Մեկնորի ,
 Որ դաս տուի քսան երեք տարիներ ,
 Ուսկից եղան զաւ , բանիքուն մարդիկներ ,
 Կաղ սառնակն օր մը քաւ մը գորեց .
 Ներսեն կոլլիմ գործիկն եկաւ . գայն գովեց :
 Երեք տարի վերջ այդ դեպքս պժգալի ,
 Զիս ձանքեցիկն վարժարանէս սիրեցի :
 Դիւր գլեղս ի վերայ մեղաց , Աստուծ իմ .
 Արդեկ հիւանդ , մեղանախոս եմ , ճղճիմ ,
 Ո՛վ Իդն , իրաւ հակից իդն , ինքն Աստուծ
 Իդն ե համայն , Տիւտեղծիք տարածուած ,
 Եւ երբ . մարդուն փշեց հոգի կենդանի ,

Եւ զի հոգիև մարմնոյն բարւոյ պատկանի,
 Փշեց նաեւ Իդձ որ Սիրոյ է հոգի,
 Առանց անոր խտոյն հոգիև կը սխրի,
 Եւ թէ նոր իդձ չգայ նորեկ գայն կապեղ,
 Մարմնոյն, կ'երթայ հոգիև կցիչ անարգեղ,
ԳԵՐԱԳՈՒՆԻՆ, ուսկից ելաւ: Այն օրեկ
 Որ էն զամեկն ի գոյ բերաւ, այս օրեկ,
 Բնապէս եւ բարոյապէս ընդհանաւ,
 Կը գործուի վերը, վարը եւ այրուր,
 Այսպէս Աստուած, կ'արծես զգոյշ իմ կեանց,
 Այս անգամ եւս խրկեց նոր իդձ երկնասաց,
 Իզևստիոս Սարայսարդեան Հրեշտակ,
 Եղբոր նման ինձ բարեկամ շարունակ,
 Ազնիւ հոգի, չքնաղ հանձնար բարեկիրք,
 Իւր ընկերիկն օգնէրու յոյժ բարեսիրտ,
 Կը շքե ինձի «հոգ մի՛ ընէր, բարեկամ,
 Աստուած գլեզ չքնաղ անխնամ,
 Վարժարանի մ'իշխաններեկն մեկուրն հետ,
 Խօսած եւ ես, եղիր, երբանք այսօր գեք
 Պայնանի վրայ կը խօսակցիք եւ ուրբար
 Գործիդ գրուի կ'անցնիս, հասա՛ ինձ հասաս:»
 Եւ յիւրաւի կարգունեցանք ինչ օրեկ:
 Ձեռքի վրայ բուռքան ու սօրեկ:

Թ.

Մաքրի-ֆոյի դպրոցիկն աչ վարժունի,
 Վաղ կոչուած էր իմ Աղջիկս Չարունի,
 Չորս սարոյ չափ այս պաշտօնը վարեղով,
 Օր մը յանկարծ արժանացաւ անկրղով,

Հրաժարուան հրաւանկիկն ետական.
 Բայց շիտակը վրայ չտուար անասիկն:
 — Ինչո՞ւ համար անվիրող էր: — Չի արդեկ
 Վարժ էր Հօրը կրած նման վերհերեկ,
 Որեկ խորունկ սպիւնէրը պեւոր,
 Ճակիկն վրայ շարունած էիկն, այնպէս որ
 Չեւ կ'անկեիկն Համաստեղի մ'անկեքեք,
 Ունեկաղով Նոր սնուն Հայ վարժապետ:
 Այն օրը որ հրաժեշտի յարն եկաւ,
 Տունն էի ես, ըսի աղջիկ, շաւ եղաւ.
 Ինաց տն'ը դո՛ւ, բարեկամաց եւ ապիս
 Անդիկն ըսէ՛ թէ աշակերտ կ'ընդունիս
 Տանդ մեջ արու թէ եզ, սակայն արուներ
 Ոչ այնչափ մեծ. եւ քանի մ'այլ պատուերներ
 Տարով զացի գրուիկն անցնիչ պաշտօնիս,
 Որուն թէ ցայգ եւ թէ ցերեկ անձս, հոգիս,
 Նուիրեղով, միայն շարքս երկու նեղ,
 Կը գայի տուն իմսկեղ որդիս Մաքրի-գեղ.
 Այս պատուերու չորս օր վերջն երբ տուն դարձայ,
 Գիրուն, կըր, սիրուն աղջիկ մը տեսայ.
 Որևոր խտոյն տեղեկ ցատկեց նազանով,
 Ձեռքս հանքուրեց այնպէս հանով ու հոտով,
 Որ զգացի թէ մասնաւոր սեր մը կայ,
 Մտքն մեջն այս աղջիկն գիրգ, նորընծայ,
 Եւ երբ աղջիկս աւետեց թէ «առաջիկ,
 Սանունիկն է գոր կ'ընդունիմ ինդագիկ,
 Չի իրեն մօր արտաքէր է յոյզգիկ,
 Չբաժնեղ զիմք վարժունիկն իւր նախիկն»,
 Անհնարիկն ուրախութիւն մ'իս պատեց,
 Հոգիս վեր, վեր թոչսեղով, այնպէս մեծ

Հանոյ՛ք մ'եկար զրսս որ յիս նշ փրե՛ծ,
 Բոյորոյիս արեւ եղակ գահալի՛ծ,
 Ներս ամեն բարբառն նշ քեզ գեղակի,
 Տակար եղակ իմ ցաւերուն սպեղակի.
ԱՌԱՋԻՆ ՎԷՄ ինկն եղաւ իմ դարոցին,
 Այլ աշակերտք հետեւեցակ իմ շաւղին,
 Եւ երբ օրհնեալ Իդ՛ն ինկնիշխան գործերու,
 Թիւերու հետ սանուհեաց ու սաներու,
 Հասսասուեցաւ մտքիս, արեւ մեջ զստակ,
 Ինկար զրայեւ ախիս շաւղիկն այդ անշակ.
 Սեւ սանուհի մ'եր իմ ջարեաց բուն սրտսնաւ,
 Ձեկն Սանուհի մ'այս ամենուն քերսն անար.
 Քրիստիկն իմ՝ Ստեփան Մեկեքեան,
 Ինկն Է օրհնեալ, յիշատակն ալ յարիստակ:

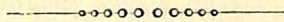
ՆԱԽԵՐԳ ԱՌԱՌՈՏԵԱՆ

ՆԵՐՇԱՊՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԽՕՍԳ	ԵՂԱՆԱԿ
ԳԱՐԻԵԼ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ	ՊՕՂՈՍ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ
Հայր	Որդի

Հայր երկնաւոր Աստուած բարի եւ հօր.
 Որ մեզ տալիս յոյս տեսնե՛լ եւ սյօր
 Երկնի արփռոյն երկրի հողիս Դուն եւ տր
 Քուկիկն եկ մեկն, մեր զնսակիք եւ խումք մեր:

Ոչխար, գրաս զեր կ'ընծայեն Քեզ մայրն.
 Թռչունք Քեզ կը ձօնեն երգեց սուրբ ախն.
 Քեզ կը հային, գեղ կ'օրհնեն ամեն շունչ.
 Քեզ եւ մեկն մեր աղօթներն ձօնեմք յունչ.
 Ուղղե սանուց շնորհներուն սուրբ սյօս,
 Ձի մեր միտք, մեր սիրտ, մեր մարմին ողջ ըլլակ.
 Լից բանաւոր սաճարս շողող երկնաւոր,
 Ձի մեր արդիւնք օգտակար ու շատ ըլլակ:

ԵՐԳ ՃԱՇԻ

ՆԵՐՇԱՊՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Օ Գ Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ե Ի Գ Ո Ւ Թ

ԽՕՍԳ	ԵՂԱՆԱԿ
ԳԱՐԻԵԼ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ	ՊՕՂՈՍ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ
Հայր	Որդի

(Ժամացոյցը 15ն մինչեւ 12 կը զարնէ)

ՄԵԿԸ
 Կեւ օրը զարկաւ,
 Ճաշի ժամն եղաւ,

ՄԻՒՍԸ

— Ճաշի զանգակիս պէս աղւոր,
 Ձայն չկայ. — Հա՛. հա: — Հաւտա՛, իրաւ որ,
 — Ինչո՛ւ
 — Ո՛վ դու
 Իմ ընկեր, դեռ կրես ինչո՛ւ.

Նա՛, տղաքներ, անոնց հարցու
 —Կը փախաքի՛նք որ դու ինձ սառ պատարաւ
 —Աղո՛ր խորհիկ, միրգեր ունի մեր սեղան
 —Ասո՞ր հաւնար միայն՝ կ'ըսես անուշ ձայն.
 Խնդաւ. —Ո՛չ, ո՛չ. — Հայրս ի՞նչ է, — շուր միայն,

—Ըսէ տեսնե՛մ,
 —Աղբասն ըսե՛մ.
 —Ի՞նչ կայ աղբասին.
 —Մեր հացէն բաժին.

Ասոր հաւնար ըսի, հասկցաք հիմա,
 Թէ այս ձայնէն զոս աղո՛ր ձայն չիայ:

Մեկը, յետոյ ամենքը

Մարդիկ ամենի հաւասար են.

Զի մերկ ծնին, մերկ կը մեռնին
 Կիրք աղբասն ու կիրք հարուստը
 Միայն ոսկւով կը սարքերին:

Սիրենի մեր ընկեր,
 Թէ անիս թէ աղբաս,
 Սիրենի մեր ընկեր,
 Մեր սիրով հաստատ:
 Աշխարհի վրայ
 Թէ ոք չունի զայդ,
 Անշուշտ կը շինի
 Աղբասէն աղբաս:
 —Ինչ պիտի է ընել:
 —Ընկերին օգնել:

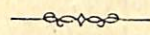
—Թէ ամեն անխեր հանկէն աղբասին
 Իրենց յորակին մեկ պատառ բաժին.

Ընկերութիւններ անխերէ կազմուած
 Թէ անշուշտ աղբասին սան բոյն, հազուս, հաց.
 Այն ամեն կիսով հիգուրթին վերնայ,
 Սրտով վշտաբեկն սիրտիչ մնայ:

—Աշխարհի վրայ,
 Գրութիւն չկայ,
 Աստուած է միայն,
 Գրութիւն հաւնայն.
 Եւ երկրի վրայ,
 Ով որ կը գրայ,
 Մեծ մարդ թէ տղայ,
 Կատարած կ'ըրրայ
 Դերն Յիսուսի,
 Տեր գութի, շրուսի

Ամենքը

Արդ սուրբ տեղոյս մեզ կուստենի ամենիս աշ
 Ընկերին օգնել, աղբասին գրայ:

Հ Ա Ի Ա Ս Ա Բ Ե Ն Զ

ԽՕՍԱ.ԿՑՈՒԹԻԻՆ

ՆԵՐՇԱԳՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՄԱՏՂԱՇ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ

ՍԻՐԱՆՈՑ

Աղո՛ր փոյս,
 Խնկարոյս,

Թե սայ հայրիկ,
Քեզ խնձոր շիկ,
Խնորեմ, շտե,
Չայն ի՞նչ կ'ընես:

ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ

Քոյրս ֆնֆուշ,
Վարդրս անուշ.
Չայն կը կիսեմ.
Քեզ անխրեմ,
Խնորեմ եւ ես
Դու ի՞նչ կ'ընես:

ՍԻՐԱՆՈՅՇ

Շնորհակալ
Կ'ըրթաւ ես ալ,
Եւ ֆիչ օրեմ,
Տաւ փոխարեմ,
Սիրոյդ ալ դեմ,
Սեր անխրեմ:

ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ

Խնձորիկն դեմ
Ընդունող չեմ
Իմ սիրոյս դեմ
Սեր կըսպասեմ
Աւթողջ ինձի
Աւթողջ ֆեզի:

ՍԻՐԱՆՈՅՇ

Երկո՛ւ հոգիս,
Միտ դի՛ր խօսիս,
Ընկերն մեզ պես,
Մարդ մ'ե, գիտես,
Չայն ես սիրեմիփ.
Պարտաւոր եմիփ:

ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ

Խնորեմ միտ բե՛ր,
Այն մեծ պատուեր,
Չոր սայ Հայր մեր,
Յերեկ, գիշեր.
Թե մեմի ամեմիփ,
Եղբայր, ֆոյր եմիփ:

ԵՐԳ

ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՅԻ

ՆԵՐՇԱՊՈՒՂԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԽՕՍԲ	ԵՂԱՆԱԿ
ԳԱԲՐԻԵԼ ՆԵՐՇԱՊՈՒՂ	ՊՕՂՈՍ ՆԵՐՇԱՊՈՒՂ
ՀԱՅԻ	ՈՐԳԻ

ԿՐԿՆԵՐԳ ՆԱԽԱԲԱՆ

Առանց դրամի ոչինչ կը շարժի.
Դրամն է ջիղեր այս մեր աշխարհի:

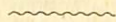

Մանուկը ծորվե՛կէ կար կ'ու՛սէ
Տղան հորվե՛կէ հաց կ'ու՛սէ,
Ամե՛կն մարդիկ անօրի
Պե՛տք կու՛նենան սնունդի:

ԿՐԿՆԵՐԳՒ ՎԵՐՉԱՐԱՆ

Միայն գիտութեամբ չըլլար սպազայ,
Օն, սորվի՛նք ճարե՛լ մեր **ՀԱՅՒ ԲԱՐՍ:**
Թըռչա քըռչա նա մեր հացի բարս,
Թըռչա հա, հա, հա մեր հացի բարս:

Մանուկն ըրրայ պատանի,
Պե՛տք է քրտնիչ ուսանի.
Զի նա օր մը երբ մեծնայ.
Զաւկի, հոգի տեր կըրրայ:

Երբ ուղեղը միշտ գործէ,
Եւ ճարտար ձեռքն անգործ է,
Խեղճ ըրրայն ինչ օգուտ,
Զի աշխատանք մե՛նայ բուր:

Տե՛ս, աշխարհի նիւթն ու խեղճ
Արուեստով կըրրայ վայելք
Նախ գորե՛նը չնսնուած
Չե՛նք ունենար աշխարհ, հաց:

Գիտունն, արուեստ քեր քերի,
Տաղով բարիք հե՛տեւի,

Ասեղակ մի՛ն քէ խաղայ,
Աշխարհի գործ կը կաղայ:

Բան մ'աչ կայ շատ պիտանի,
Ուշադրութեան արժանի,
Աշխատութիւն քէ բաժնէս,
Գործի՛ն արդիւնք շատ կ'ստնէս:

Մեկ վարժակի՛ն գործն է մեկ
Տասնի՛ն գործն է տասն եւ մեկ
Թէ չես հաւատար, տե՛ս սա՛ գործ,
Որ քեզ ըրրայ հաւնոյ փորձ:

Մեր դպրոցն է «Գործնական
Ներշնչարեւիտան վարժարան»
Ով որ սիրէ այս գործ մեր,
Տղան քոյ սայ մեզ ընկեր:

Առ այժմ այս է պիտանի
Թէ երկրի՛ն եւ քէ անձին
Մաղթե՛մ յերկնուսոյ այժմ եւ միշտ
«Կեցցէ կայսր մեր Սուրբան Հաւիտ»:

ԵՐԳ ՊՍՐԳԵՒՍԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ

ՆԵՐՇԱՊՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԽՕՍՔ
ԳԱՐԻԻԵԼ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ
Հայր

ԵՂԱՆՆԱԿ
ՊՕՂՈՍ ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ
Որդի

ՈՒՍՈՒՑԻԶՔ

Ո՛վ Ներշապուռնեան դո՛ւք ուսանողներ,
Զեր գործոց արդեանց հանդեսն է բացուեր,
Հանդես, ուր սեասն ազնիւ Ծնողք՝ ձեր,
Թե ինչ կը գործեք յայս վարժարան մեր.
Զակն ըրե՛ք, ասնունք, ցոյց սալ միշտ այսպէս.
Թե ընկ խօսք չե, գործ ունիք իսկապէս:
Զեր վարուց եւ ուսմանց հաշիւ,
Թող ցոյց սայ միշտ ձեր միշտ պատիւ,
Զաշխասոյ ձեռք բեռ մ'ե երկրի,
Ուսեղու իսկ չե արժանի:
Զաշխասոյ . . . . . եւն:

ԱՇՍԿԵՐՏՔ

Ներշապուռնեանքս մեկն ուսանողներ,
Մեր գործոց արդեանց հանդեսն է բացուեր,
Հանդես, ուր սեասն մերքն ու ծնողք՝ մեր,
Թե ինչ կը գործեք յայս վարժարան մեր.
Զակն ընե՛ք, ընկե՛ք, ցոյց սալ միշտ այսպէս,
Թե ընկ խօսք չե, գործ ունիք իսկապէս.
Մեր վարուց եւ ուսմանց հաշիւ,

Թող ցոյց սայ միշտ՝ մեր միշտ պատիւ,
Զաշխասոյ ձեռք բեռ մ'ե երկրի,
Ուսեղու իսկ չե արժանի:

ՈՒՍՈՒՑԻԶՔ

Աւեկնի աշխոյժ եք, ձեր մեջ չկայ ծոյլ,
Բայց ըստ պատահման մերք կազմ եք մերք քոյլ.
Արդ որք քան զաւեկնեք եղան բարի, քայ,
Յօրինակ այլոց քոյ անցնին առայ:
Այսօր քայ մ'առայ վաղիւ այլ մի քայլ
Յռակ՝ զհիսուքեան փառասի մուսլ:
Զձեզ ուրախ կը տեսնեմ արդ,
Բայց խրատ սամ չըրար կարտ,
Զի երկրի վրայ, ուր որ ըրար,
Խեղցիկեք խեղցիկեք կայ: . . . Զաշ...

ԱՇՍԿԵՐՏՔ

Օն անոր մեզմե ծոյլ, իսկ մեկն զքեք եկն,
Մեր այս քերուքեան ներուք կը խեղցեք,
Զի մեր ձեռքը չե ծնիչ առողջ, զհիսուն,
Աւեկն քանի մեջ հաճոյ անկուն.
Այսօր քայ մ'առայ, վաղիւ այլ մի քայլ,
Յռակ զհիսուքեան փառասի մուսլ:
Պարտեք քեզի արիւքար,
Յառայ անցնիչ խոնարհարար,
Հրաւերիչ ըրար հնազանդ
Որ արժարժի մեր ուսման խանդ: . . . Զաշ...
(Հոս՝ զարգեւարար խոնարհ կը կատարուի յետոյ).

ՈՒՍՈՒՑԻԶՔ

Արդ դո՛ւք պատկուածո՛ք եւ սսնունկո՛ք ասե՛ն,
 Լաւ գիտցե՛ք թէ այժմ է եւ ասե՛ն ասե՛ն,
 Զիկայ հոս շողով եւ ոչ շնորհունկ,
 Զոր ուրիշ դպրոցք գործածե՛ն փախունկ,
 Հոն ասե՛ն սսնունկ կ'առնե՛ն մրցանակ,
 Հոս գլխո՛ք մրցողն սսնկ յաղթանակ:
 Այս ձեզ ըրայ յարե՛ս նշան.
 Բարի վարուց եւ շաւ ուսման.
 Զանազե՛ք միշտ շահի՛չ ասկե՛,
 Քաղե՛ք պտուղ սուր սասանկ: ... Զաշ...

ԱՇԱԿԵՐՏՔ

Այդ պատկառելի խումբ մեր ուսուցչաց,
 Ուր ասե՛ն հասակ դաշնակ ե՛ն կազմած.
 Այդ գերմանակ աղի՛ք փորձի թե՛սն սակ,
 Անշուշտ հաղորդե՛ պիտի մեզ յսակ,
 Բարւոյն, գեղեցկի՛ն, ճշմարտի՛ն ուսում,
 Որ մեզ պիտի՛ սայ սեր, օգուտ բազում:
 Այդ արտի՛ց մեզ յասունկ հոգ կայ,
 Զի մսածե՛ մեր ապագայ,
 Այդ աչաց մեզ յասունկ սեր կայ,
 Որ մեզ այս կերպ մրցանակ սայ: ... Զաշ...

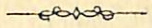
ՈՒՍՈՒՑԻԶՔ

Զե՛զ խրատխոյս է այս մղել դեպ սուսց,
 Քրտանց դաշտին մեզ շինել օր մը քաջ,

Հոն, այդ վայրին մեջ, ուր հացի կոխ,
 Միշտ կը յուզուի թէ գործով թե՛ բանիւ,
 Հոն գգոյշ եղի՛ք, հոն կայ մի **ՇՈՒԿԱՅ**,
 Հոն բուն մրցանակ, հոն է ապագայ:
 Ներշարունակե՛ս վարժարանի
 Նպասակն ու ջանք այս շիցի,
 Խրկել զՁեզ հոն պիտե՛ս տկուն.
 Արդար, պատրաստ եւ յաշտ արքուն.
 Օրհնեալ ըրա՛ք դո՛ւք ասե՛նկերի,
 Օրհնեալ ըրա՛ն եւ ծնողների:

ԱՇԱԿԵՐՏՔ

Քանի որ դիպաց դե՛մ պիտի գիտունկի՛ն,
 Քանի որ նեղի՛ն դե՛մ պիտի կոտունկի՛ն,
 Եւ զի չխաբունկի՛ն ու չխաբե՛նք գոք,
 Եւ յետոյ չընե՛նք բաղդի՛ն դե՛մ բողոք.
 Այժմե՛ն վարժունկի՛ն այդ հացի կոտունկի՛ն,
 Եւ ուսնի՛ն ինչ որ շուկայի՛նն է բուն.
 Բարի՛ն պէս ըրա՛նք հանդարտ:
 Գեղեցկի՛ն պէս ըրա՛նք գուարթ,
 Ծշմարտի՛ն պէս ըրա՛նք ազգոր,
 Եւ օրինաց հե՛նքանդ, հոր,
 Թող Տեր ձեզ սայ յաջող վիճակ.
 Օրհնեալ ըրայ՛ք մեր յիշատակ:

ՄԵՂՐԻ ՍԻՐԱՆԱՐ ԱՂԶԻԿԸ

Աղջիկ մը կար կարճահասակ,
 Կրն ու գեր արօրիկակ,
 Այնչափ, կարծես շիրիփ չունէր,
 Կոկորդ բնաւ չէր երէտեր:
 Ամերու թիւ այս սղջկան,
 Հագիւ բունէր հնգէսասան.
 Բայց զայն տեսնող եզ թէ արու,
 Կարծեր հագիւ սաւր սարու:
 Օր մը դաշտէն երբ վերադարձ
 Կ'ընէր յոգնած, ահա յանկարծ
 Ազգականէն իւր մերձակայ,
 Տուփ մը մեղրը եկաւ ընծայ:
 Իրեն համար դէռ այս առջի
 Անգամն էր որ մեղր փոջի.
 Կը ճաշակեր, «է՛հ, ինչ համեղ,
 Բան է» կըսէր, «ինչ աչ շէղ
 Եւ խոշորկէկ է այս պտուղ:
 Ազգականս աչ մարդ մը հանդի,
 Լաւ խորհէր է: Օր մը ես աչ
 Երբսաւ ըրիւ շնորհակալ:»
 — Թէ եւ խիստ գեր, թէ եւ դանդաղ,
 Պարտուց մեջ չէր ընէր բան պտղ:
 Բայց մեր աղջիկ փոխաբար,
 Մեղրիկն եղաւ խիստ սիրահար:
 Եղաւ զնաց առտուն կանուխ,
 Զարդարած էր մազերն կակուղ.
 Ազգականին դուռը զարկաւ,

Բացիկն եւ զինք սիրով մեծաւ
 Ընդունեցին. ինքն աչ սակայն
 Մեծէն բունեց միևնջեռ ծառայն,
 Ամենուն իւր յարգ վայելունչ
 Տուաւ, բայց մեղրն այն արտառնչ
 Այսին առջեւ զար շարունակ:
 Անցընէրով ֆիչ ժամանակ.
 Պտոյտ մ'ըրաւ սակ մեջ վեր, վար,
 Իւր աջերը միշտ անդադար,
 Մեղր կ'որունէր, մեղրն այն անուշ,
 Ուն կ'անձկայիկն իւր ուշն ու բուշ:
 Մտանիկն ֆով երբոր անսաւ,
 Դուռը բաց ու պտուղ տեսաւ,
 Բիչ մնաց որ խեղճ գրիպէն,
 Պիտի բոկեր, «Անվտորէն
 Դործ չտեսնեմք» ըսաւ ինքնին,
 Ականջ դրաւ սաղիկն անդիկն
 Ծուցըր բունեց որ շաւ շուկ,
 Թէ մեկը զայ վերի կուտէ,
 Ոստերն հանեց եղաւ բոկիկ.
 Զի մտանկն էր մաքուր, կոկիկ.
 Ծոյազեւսը բունեց անխոփ.
 Սիրսը սփէր տուփ, տուփ.
 Այնչափ ուժգին, որ ֆիչ մնաց
 Պտուղիկն ֆով իյնար մարած:
 Բիչ մը կեցաւ, անցաւ տուփ.
 Մնչեց ըղձիւ, ով սուրբ Մեղրովի:
 Երկնցուց իւր երկու բարբեր,
 Հագիւ բունեց պսկիկն խոտեր,
 Որ անխո քրտէն արտիկ յեկրով,

Վար առնէ զայն շատ արարող,
 Յետոյ մեղրիկն նստերով կից,
 Ներսէն առնէ իւր արսակից:
 Բայց պտուկն եր ծակն ու խոշոր,
 Ինքն ալ այնչափ չէր զօրաւոր:
 Այս յոյս չեղաւ, ալ սխաւ,
 Քիթ քաշերով, ուզեց որ շաւ
 Հասկնայ քե այդ մեծ արևս
 Պարունակե՞ մեղրն անկունս:
 Հոս հոսուրսաց, հոն հոսուրսաց,
 Հոսուրսադու տեղ չմնաց:
 «Ո՛հ. ինչ անուշ է մեղրիկն հոս»
 Կրօք ինքնիկն աղջիկն տեղոս:
 «Սրբոր հաւը մեկ մը նայիմ,
 Իրաւ մեղր է, քե սխալիմ.»
 Չեմքն երկնցուց, սակայն հազիւ,
 Մասը հասաւ պտուկին քիւ:
 «Ո՛հ ինչ գեշ բաղդ, արոտ չկայ,
 Որ հասախ քից մ'երկնկայ:
 Գնաց հագաւ իւր կոշիկներ,
 Դրաւ ոտքին սակ հաստ քոթեր,
 Սակայն դիպուածն ու բնորթին
 Չունէին շաւ յարմարութիւն,
 Հասակ կարճ էր, մեղրը բարձր էր,
 Երկուքն ալ յարմար չպի՞տէր.
 Սիրողն էր կարճ, սիրուողն երկայն,
 Հոս եւս սերն չէր համաձայն.
 Վերջապէս այս դժբաղդ աղջիկ,
 Ի գործ դրաւ իւր վերջին ճիգ,
 Բռնեց երկու ձեռքովն ուձգիկ.

Դախսակն ուր կար իւր շրճայիկն,
 Եւ իւր ջրաց զարկ մը տարով,
 Վեր քաշեց զինքն անով, դողով:
 «Չեղաւ այս փորձ, մեկ անգամ մ'ալ,
 Այն անպիտան, չեղաւ առ ալ.
 Կայնէ նայիմ, շաւ մը բռնեմ.
 Բողոր ուժս վրաս ժողովեմ,
 Նա՛ այս անգամ ա՛յ անպատճառ,
 Կը յաջողիմ,» բայց ուժասպառ
 Եւ վշտագին ինկաւ գետին,
 Իւր անզգայ սիրահարին
 Դեմ յանդիման եւ անպատկառ,
 Յիր ցակն բազկով եւ անբարբառ:
 Երբ ուժն եկաւ, եղաւ տեղեկ.
 Մաքրեց վրան փոշիներէն.
 Եւ յուսահատ աչքերն ետին,
 Խեղճ նայերով իւր պտուկին,
 Ոտքերն կերբար, գոռիսն ոչ,
 Խեղդերով սերն նորս բողբոջ:
 Սակայն աղջիկն չէր անխաւ,
 Հարցնողին սա խօսքն ըսաւ.
 «Ո՞վ որ դրացոյն պտուկ նայի,
 Անոր երկայն շիլիփ պիտի:»

ԵՐԱԶԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

Շաս բարձր եկ ինձմե այդ խորհուրդի վսեմ ,
Աննահ Գիգուհի , ես միայն կուզեմ ,
Եւ դու խոսսացար շնուշ գիւմ փափաք ,
Կ'ուզեմ որ նակսիս կապեմ հարսի քաղ :

ՆՈՐ ՀԱՐՍ

Կապեցիս կուսիս նակսիս հարսի քաղ ,
Եւ շքաւ խսկոյն իւր յասուկ փափաք :

Այն ինչ արբեցաւ հարսն գեղանի ,
Գճաւ գիւնիս ի մեջ իւր մեղրապարսնի :
«Օրհնեալ ըրրաւ միշտ դո՛ւր դիցուհիդ վեհ ,
Որ պարգեւեցիր ինձ այս մեծ նսեհ .
Կ'ուզեի ըրրալ ըկ հարս մը սիրուն ,

(*) Մկրտիչ Էֆէնտի Աճէմեան մեր հանձարեղ
ու ճարտար Բանաստեղծը Հայրենիք պատուական
լրագրոյն մէջ Կոյսի մը երազը գրած էր ախորժ եւ
սահուն ոճով , ես ալ մտածելով որ Կոյսի մը այդ
երազը խիստ շատ անգամ իրականութեան մէջ
կը մտնէ , փափաքեցայ նոյն երազին մէջ Կոյսին
վերջնական փափաքին իրագործուիլ եւ անոր հե-
տեւութիւնը ալետր գրչովս նկարագրել :

Պննիչ շարշով , ֆոդով զարդարուած ,
Բայց դու տուիր ինձ այդ երջանիկ քաղդ .
Հիւս կըզգամ շաւր քե ինչ է դրախտ :
Այսպէս մեմնէ՛ր նոր հարսն երջանիկ ,
Տգեհ վախճանեկ հարսնուքեան փափիկիկ :
Մագերն հիսնակ ալ կիսամերկ մարմնոյն
Ուտերուն վրայ ցիր , ցան ունեգոյն ,
Անուշ իւղերու հոտ , փայլ ունեկին ,
Հիւս պե՛տ ցունե՛ր նայիլ վեր յերկին ,
Իւր երազն արդե՛ն դարձած էր ճշիի ,
Երկիւնիս քանե՛ր ֆոյիկն ունե՛ր , զի
Ադամանդե վեց աստիկներ անգին ,
Մանիկ շինե՛ր հաւարձակ նակսիս ,
Զի կոյս մ'էր երկչոտ , հիսնա հարս եղաւ ,
Հարսնուքին անոր ֆաջուքին տուաւ :
Առանձին նստր խցիկն մեջ սուաջ ,
Հիսն ֆոյն ունի փեւայ մը վեհ , ֆայ .
Իւր հանդեպ կե՛նաց պարտե՛զն է քացուե՛ր ,
Ուր սոխակ փարդիս սայ խօշ հաւքոյրներ :
Եւ կառկառեղով անոր իւր քաղուկ ,
Խոսսակայ յարե՛տ ըրրալ իւր նեցուկ :
Է՞ր դիտր այլ եւս հորիզոն , յուսին ,
Քովն էր երկրային այդ մեղրապարսին .
Որոյ օրերը միշտ ետեսուն եկ ,
Բայց հարսն ու փեսան երբեք հաշտուած չե՛ն :
Մեղրապարսնոյ ինն աւիսներ զագին .
Երկունք հաճոյից փոխանակեցին ,
Կե՛նաց եւ մահու անհաստատ փայրկեան ,
Մանկաբարձ , բժիշկի կազմեցին ասեան ,
Եւ մինչ կե՛նամուտ տղան կը սար խիթ ,

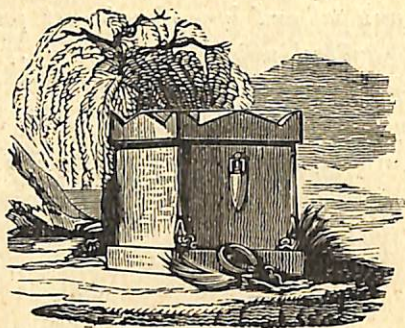
«Մենայ», կը գոչէր հարսն այն պարզամիտ :
«Իցէ խնորհի ըրրազ Արուսեակ,
Թող ղնեիկն զիս երկիկնի խշտեակ,
Կ'ըրրայի գնեւ յոյս մ'օրագնաց,
Առաջնորդ վստահ մոզար ևնաւստեաց :
Իցէ խնորհի ըրրազ մի քոչուն,
Թուիկէ քուի ուսեւոյ երգօք գուարքուն .
Մերք որկրածեսին քեւր պսսարագ,
Մերք էի ևնանյք հիգիկն սնկնուագ :
Իցէ խնորհի ըրրազ մի ծաղիկ,
Թող շարեիկն զիս դագաղիկն քոյիկ,
Բայց միայն այս չէր ին կեանք, ին վիճակ,
Կուսիկն գլխուն աչ կ'ըրրայի պսակ :
Իցէ խնորհի ըրրազ ջիկն, յսակ
Առունը քաբուն ծաղիկնեւուն սակ,
Ին սկեկ քոյիսմ պսղ պսղ արսասուք,
Գեք կ'անցընեիկն ոչխարաց պսսուք :
Իցէ խնորհի ըրրազ երգ, գեղգեղ .
Թող ցուրս ֆնկնդաս դասերու հեղեղ,
Թափեր ին գլխուն, ֆնկեղով ֆնկեր,
Վերջ ճարը հասած քերակը խքեր :»

Երկունք գորացան, եղան խիստ խքիչ,
Յեւոյ շունեցաւ մանուկի մը ճիչ,
Ամենքը սան մեջ «փսոք ֆեգ» կարդացիկն,
Եւ խաղաղեցան դունն ու չորացիկն :
Դահեակն «սչիք յոյս . մանչ է, խըլըրճըղ»
Աւեւեց հօրն որ քսակաղով արկղ,
Առաս պարգեւեց դեղիկն ու ճերմակ,
Որ ողջ փրկեցան իւր կիկնն ու գաւակ :

Այս երկրորդ անգամ երբ մայրն աջ բացաւ .
Խոր հառաչակնով բարձրանայն շատ .
«Չգիտի քե հարսնուրբիկն բարոք,
Դժար կողմ ունի, դաս ջոռուս . որ .
Բայց քե ունեւսու շաւ, ստող կ'ազնւած .
Կեանք ու գաւակներ կըսայ միջս Աստուած :»

ԻՄ ՍԻՐԵԼԻ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՂԻՈՅՆ
ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ ՔՆԱՐԻ
ՍԳԱԼԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ
ԳՐՈՒԵՑԱՆ ԱՅՍ ՏՈՂԵՐ

1892 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 28

Թո՛ր, զե՛ս՝ Ելզինեկիս Սուրհանդակ,
Տա՛ր արժանուշաց ծրարս Իրեն զո՛ւ որդեա՛կ :

Աքե՛նասայ բուրասանիս զու ծաղիկ,
Նախանձե՛կն ֆեզ նոնո՛փար ու յաւիկ .
Շուշան մ՛եիր, ձիշյ գեղեցիկ սնոր պեւ,
Չարն Ասրուպե՛ գֆեզ ծոնց յսկապեւ :

Յողունդ ի վար գրուխ ծուծ զու ինկար .
Կակզնեղ գֆեզ սնգոր եղար ձեո՛ք անսար .
Հագար ինեւմ, հագար դեղեր ապարդիւն
Թողո՞յ գացիր վեր, երկինքի բարձրաբլուն :

Դու կարդացիր այն խոստումը, գր ըրի,
Քիչ ասե՛նե՛ն գֆնեղ գուռախ՝ սնքերի,
Դու կանխեցիր զինքն աւետեղ, զիտե՛մ ես,
Քու ընկերըդ, հասակակիցդ, Ելզինեկ :

Սերովքե՛ց բա՛ն կը պակսեր, զո՛ւ արդա՛ւ,
Որ ուզեցիր ըրա՛յ սնունց ձեո՛ք ֆեար .
Սերն էիր զու, մեր Քնարը, բանկարժե՛ք,
Է՞ր բարեբաղդ ըրիր գունե՛ք, գֆեզ հե՛ք :

Ծնողացդ ու ինձ Հայրիկիս ապերախս,
Վերին սիրոյ համար ըրիր մեզ դժբաղդ,
Մոռցա՞ր արդե՛օք ֆեարիդ հե՛ս իմ խաղա՛յ,
Եւ մատերուդ այս աղեսցս գգուսնք սալ :

Չես ապերախս, իմ մեսցս զու գուռակ,
Յաւե՛ս գոհ ե՛մ բարի արե՛կ սնապակ .
Թե Ասրուպե՛ ունի մկրիս կրեղու,
Ես ալ գրի՛ջ՝ գֆեզ սնեւան գործեղու :

Երեւ	Տ՝ւ	ՍԽԱԼ	ՈՒՂԻՂ
3—	5	խ	ին
3—	8	Եւզիհէս	Եւզինէս
3—	13	տեղան	տեղան
4—	3	հասարակոծ	հասարակած
4—	4	տարի,	տարի:
4—	7	Ու չիլամք քոյրեւ- րդ եղբարք մայր դոն ես Օր, ու չիլեմք, զքեզ Եւզինէս	Օր, ուր քոյրերդ, եղ- բարք, մայրդ ու ես, Չիլեմք, ու չիլանք, զքեզ Եւզինէս
5—	3	նոզին	հոզին
9—	15	արտայատուծիւն ները	արտայայտուծիւնները
9—	25	Յովսէփ	Յովսէփ
10—	2	փղկեցուցիչ	փղձկեցուցիչ
11—	2	իրազործում	իրազործում
11—	15	հրապարհակ	հրապարակ
14—	9	Ատրոպէ	Ատրոպէ
14—	23	ալ	ալ
15—	14	որդեկ	հրդեհ
16—	11	կազտէ	կազդէ
16—	24	Ամազոն	Ամազոն
19—	1	եւս	եւս
19—	5	յորդանոս	յորդահոս
19—	16	Տոյս	Յոյս
21—	17	սեխմիւ	սեղմիւ
22—	9	սեխմեմ	սեղմեմ
22—	21	սայկայէ	սակայն
22—	22	Սեծ	Մեծ

Երեւ	Տ՝ւ	ՍԽԱԼ	ՈՒՂԻՂ
23—	14	ուղխածէւ	ուղխածեւ
23—	19	Թողլով	Թողլով
23—	28	Թակթակեան	Թահթահեան
24—	1	մէր	մեր
24—	19	Արուսիկեան	Արուսեակ
25—	1	Եւ մենեայք	Եւմենեայք
25—	16	Յուցներ	ցուցներ
26—	5	նաստ	հաստ
29—	16	չեմ	չեմ
29—	23	ճղճիմ	ճղճիմ
31—	4	վերքէրէն	վերքերէն
31—	17	նեղ	հեղ
32—	12	ջէնջ	ջինջ
33—	2	երգեց	երգոց
37—	2	երկու	եկու
42—	17	ճմարտեն	ճմարտին
43—	5	վարժարահի	վարժարանի
43—	9	օրհնեալ	օրհնեալ
45—	18	չունջը	չունջը
46—	4	եր	էր
47—	1	գախտակն	Տախտակն
47—	10	վչտագին	վչտագին

ՅԱՆԿ

Յիշատակ Եւզինեայ	3
Յառաջարան	7
Իմ սպազսյն	13
Յոյս յաւիտենական սիրոյ	19
Ներշնչուհեանի առաջին վէմը	20
Նախերգ առաւօտեան Ներշնչուհեան վարժարանի	32
Երգ ճաշի Ներշնչուհեան վարժարանի	33
Հաւասար ենք	35
Երգ արուեստանոցի Ներշնչուհեան վարժարանի	37
Երգ պարզեւարայտութեան Ներշ . վարժ	40
Մեզրի սիրահար աղջիկը	44
Իրական Աւետիսեան	48
Սգալի մահ Քնարի	52

ԴԱՍՏԱՏՈՒ. — (Ներքին) ընտանիք Ներշնչուհեան
 5 հոգի, Այր, Կին, Ուսոր եւ Դասերք Ներշնչուհեան :
 (Արտաքին) Օհան Էֆ. Սարայտարլեան եւ Ֆրանսացի
 Օրիորդ մը Մառի Թիլքէն Թէ իբր դաստիարակուհի
 եւ Թէ իբր դասատու Գաղղիերէն լեզուի :

1894 ին աւելնալիք դասսուրներն են

Մկրտիչ Լֆինտի Կիւմուշեան. Գաղղ. ի համար.
 Կարապետ » Բասարճեան. Գծազրու. »
 եւ Ֆրանսացի կին մը իբր տնտեսուհի :

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵՉ

ՆԵՐՇՆՉՈՒՀԵԱՆ ԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՇՐՋԱՆ ԵՐԵՒ ՏԱՐԻ

Ուր մանուկն ամեն նախակրթութիւն երգերով
 կը սովորի, նոյն իսկ ԱՅՔ եւ ԲԵՆ :
 Արուեստագիտական եւ առեւտրական խաղեր ու
 սրբեր պիտի սկսին այս տարի :

Գիշերօթիկի զինները շատ չամաւորուած են, մա-
 նաւանդ աղջկանց համար :

Ա. տեսքը ապարեւոյ
Բ. տեսքը Գիւն 5 որչ.

